

ДИЈАЛОГ КАКО ТЕХНИКА НА УЧЕЊЕ НИЗ НЕКОЛКУ ПРИОДИ

Татјана Уланска¹, Снежана Кирова²

^{1,2} *Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип*

Апстракт

Пасивноста на студентите најчесто се должи на очекувањето да седат мирни додека наставниците предаваат, при што не користат повисоки мисловни способности, како што е, на пример, решавањето проблеми. Во овој труд ќе се претстават некои недостатоци на традиционалната настава, каде очекуваниот резултат најчесто е меморирање на фактички информации, а не нивна обработка од повисок ред и примена во реалните животни ситуации. Во методите кои поттикнуваат активна настава наставниците се олеснувачи на процесот на учење а не главни извори на информации како во традиционалната настава. Овој труд се фокусира на дијалогот како извор на информации и идеи, како модел на јазик и појдовна точка за дискусија.

Клучни зборови: дијалог, странски јазик, настава, методи, ученици.

DIALOGUE AS A LEARNING TECHNIQUE THROUGH SEVERAL APPROACHES

Tatjana Ulanska¹

Snezana Kirova²

Summary: The passivity of the students is mostly due to the expectation that they should sit still while teachers teach, and not use higher level thinking skills, such as, for example, problem solving. In this paper we present some drawbacks of traditional teaching, where the expected result is mostly memorization of factual information rather than a higher order processing and application in real life situations. In methods that encourage active teaching teachers are facilitators of learning rather than the main source of information as in traditional teaching. This paper focuses on dialogue as a source of information and ideas, as a language model, and as a starting point for discussion.

Key words: dialogue, foreign language, teaching, methods, students.

Вовед

Кратка историја на користењето дијалози при изучувањето на странски јазик. Првиот обид да се вклучи дијалогот како метод за изучување на странски јазик го направил Жак Белот, успешен наставник и писател, во својата книга „Чести дијалози“ издадена во 1586 година. Во оваа книга тој вметнувал дијалози кои вклучуваат структурален јазик кој на студентите им е потребен во нивните секојдневни животи. Интересно е тоа што идејата на изучувачите на странски јазици да им се понудат кратки дијалози како модели на интеракција од секојдневниот живот била повторно прифатена по дури четири векови од страна на А. С. Хорнби¹, кој ги поставил како основа на структуралниот приод на учење. Целта на дијалозите била да се вежбаат, па дури и да

¹(Albert Sidney Hornby 1898–1978) е наставник по англиски јазик и автор на неколку книги за изучување англиски како странски јазик. Познат е по речникот Oxford Advanced Learner's Dictionary, кој за прв пат бил издаден во Британија во 1948 во издание на Oxford University Press

се учат на памет, со цел изучувачите да го совладаат јазикот кој им е потребен за да функционираат во целната средина. Како пример за актуелноста на овој приод би претставиле еден дијалог, кој денес лексички и тематски би изгледал малку застарен, но бил многу соодветен за времето на тогашна Британија:

Asking for change

A: Excuse me, but could I trouble you for some change?

B: Let me see. Do you want copper or silver?

A: I want to make a trunk call.

B: You'd better have silver, then.²

Дијалозите како извор на јазичен инпут

Дијалозите освен, што служат како модели за секојдневна комуникација, преку соодветен контекст можат да послужат и за презентирање на граматика или некој вид на функционални изрази. Со аудиолингвалниот приод од 1950тите и 1960тите, кој се базира на принципите на бихевиоризмот, се тврди дека постигнување на добро ниво на познавање на странски јазик се остварува преку совладување на добри јазични навики. Со овој приод се користат специјално напишани дијалози, кои вклучуваат употребување на одредена структура повеќе пати. Еден таков пример на користење на дијалогот за да се претстави одредена, во случајот, граматичка единица, е следниот, кој што е земен од учебникот по англиски јазик за основно образование *Departures*³:

Jane: ... Oh, yes, my husband's wonderful!

Sally: Really? Is he?

Jane: Yes, he's big, strong and handsome!

Sally: Well, my husband isn't very big, or very strong... but he's very intelligent.

Jane: Intelligent?

Sally: Yes, he can speak six languages.

Jane: Can he? Which languages can he speak?

Sally: He can speak French, Spanish, Italian, German, Arabic and Japanese.

Jane: Oh!... My husband's very athletic.

Sally: Athletic?

Jane: Yes, he can swim, ski, play football, cricket and rugby...

Sally: Can he cook?

Jane: Pardon?

Sally: Can your husband cook? My husband can't play sports... but he's an excellent cook.

Jane: Is he?

Sally: Yes, and he can sew, and iron... he's a very good husband.

Jane: Really? Is he English?

Овој дијалог, кој е именуван и се одвива во фризерски салон, воопшто не претставува модел на ситуација од секојдневниот живот во однос на темата и лексиката која ја вклучува. Текстот е малку вештачки, а по малку и хумористичен, но вклучува фрази кои се лесно паметат и, пред сè, им дозволува на студентите односно изучувачите да се фокусираат на формата *can* за претставување способност или можност нешто да се прави (*ability*).

Со развивањето на комуникативниот приод за изучување на странски јазик ваквиот вид на дијалози на некој начин стана малку застарен. Автентичноста станува стандардот по кој почнуваат да се оценуваат јазичните податоци. Во поглед на дијалозите почнале да се користат примери од секојдневниот живот во реални ситуации

² Дијалогот е од книгата *Situational Dialogues* од Michael Ockenden (1972)

³ *Streamline English – Departures* од Bernard Hartley, Peter Viney

од страна на родени говорители на јазикот. Ваквиот приод имал за цел да ја подигне свесноста за типичните обележја на говорниот јазик. Овде би претставиле уште еден дијалог кој исто така се одвива во фризерски салон, земен од учебникот Exploring Spoken English од R. Carter и M. McCarthy:

S1: How much do you want off?

S2: Ermm... Well I like to keep the top quite long [S1: yeah] ermm, but I like the back nice and short and the sides nice and short. It's just got a bit, you know, a bit gown out of shape.

S1: Do you have your sides feathered?

S2: Yeah, yeah.

S1: So wispy there

S2: Yeah.

S1: Now, this back bit do you tend to have that but clipped?

S2: Yeah, and I have, I tend to have it like graduated at the back, right at bottom really short and then kind of graduated up, you know not like a line as such, just [S1: Right] graded up

S1: S right, yeah.

S2: And I generally style it, but it's cos' it's got so, I generally have like a maybe side, side-ish parting.

Во овој дијалог е претставена разновидност на други јазични обележја, како што се на пример двоумењето (*Ermm..*), дискурсни маркери (*you know; like; so; right; yeah*), неформален јазик (*cos'*) итн.

Дијалозите како јазична практика

Како што веќе спомнавме, дијалозите се користат како извор за јазичен инпут, но исто така нивна многу важна употреба е и структуралната јазична практика, т.е. оутпут. Во аудиолингвалниот приод ваквото користење на дијалози било внимателно контролирано, односно постоела процедура за нивно користење во наставата. Имено, најпрвин студентите слушале дијалог кој би содржал одредена клучна структура на која е потребно да се фокусираат. Потоа би ја повторувале секоја реченица од дијалогот по нејзино слушање, па се менувале некои зборови или фрази од текстот и целиот клас вежбал, било во хор било поединечно.

Но, со воведувањето на комуникативниот приод и занемарувањето на учењето јазик за ситуации, и аудиолингвалниот приод доведе до состојба на изучување јазик за вистински и реални цели. Настана промена и во однос на наставните и педагошки цели на часот. Се повеќе се користат активности кои промовираат флуентност (за сметка на точност) со што едноставното учење дијалози напамет и нивно вежбање со време стана сè помалку модерно.

Дијалогот веќе има сосема нова улога во училницата за странски јазик бидејќи вклучува испраќач на порака и примател на истата со што се создава една природна рамка во која комуникацијата би се одвивала.

Заклучок

Важноста на дијалозите и нивната улога сè повеќе доаѓале до израз некаде кон крајот на деветнаесеттиот век кога *директниот метод* (direct method) се јавил како реакција на застарениот *граматичко-преведувачки метод* (grammar-translation method), посебно во периодот кога користењето на мајчиниот јазик на часовите по странски јазици почнало да се забранува и исфрла. Важноста на дијалогот оди до таму што доаѓа и до развивање на дисциплина *дијалогска педагогија* под влијание на рускиот психолог Лев Виготски кој тврди дека до знаење се доаѓа преку дијалог. Кога зборуваме за дијалог, зборуваме за заеднички разговор како кумулативна (градење во текот на времето) активност која е насочена кон некоја цел. Во образованието, целта за која ние сме најчесто заинтересирани е учење, во прилично широка смисла. За да се подобри и зголеми улогата на дијалогот меѓу студентите во текот на дискусиите, наставниците

можат да ги организираат нивните училници за промовирање на оваа активност така да им овозможат на студентите да бидат во постојан контакт едни со други.

Со многу промени кои се случуваат во образованието денес, наставниците постојано се соочуваат со предизвикот да ги утврдат најефикасните методи за подобрување на нивната настава во училницата, а како дијалогот ќе се користи во наставата зависи од контекстот на ситуацијата.

1. Користена литература:

Bellot, J. (1586) Familiar Dialogues

Hartley, B., Viney, P. (1978) Departures, Oxford: Oxford University Press

Ockenden, M. (1972) Situational Dialogues, Harlow: Longman

Vygotsky, L. (1978) Mind in Society, Cambridge: Harvard University Press